

Шао Цзі

Компонентна структура художньо-ментальної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва та критерії її оцінювання

УДК 78.01:37.02:7:[159.9+37]:37.015.
31:004(045)
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2026-2.16>

Шао Цзі

аспірантка кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0009-0005-5117-9105

Дата першого надходження статті до видання: 15.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

У контексті сучасної музичної освіти актуальним стає компетентнісний підхід, який зумовлює формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін. Наявність професійного Стандарту Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін) (2022) передбачає здатність викладача виконувати низку професійних функцій, володіти визначеними компетентностями, зокрема функцію В – Участь в організації освітнього процесу та методичне забезпечення навчання. Відповідно до означеної функції набувають актуальності такі компетентності, як-от: «здатність розробляти, адаптувати та узгалянювати навчальні матеріали, а також здатність поширювання власного досвіду, спілкування з колегами та учнями в колективі. З огляду на відповідність освітнього стандарту «Музичне мистецтво» (2019), звернено увагу на досягнення програмних результатів саме методичного характеру, зокрема, використання методів і прийомів викладання музичних дисциплін, здійсненні педагогічно діяльності. Розширення функцій і видів освітньої діяльності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва актуалізувало проблему формування компетентностей, що мають також багатофункціональний потенціал. До таких у дослідженні віднесено художньо-ментальну компетентність. Мета статті – розкрити компонентну структуру художньо-ментальної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, яка володіє поліфункціональністю, розробити критерії і показники її оцінювання. Художньо-ментальна компетентність представлена як основа виконавської підготовки, що є ключовим посередником між розумінням музики та виконавською практикою. На основі методу системного аналізу теоретичного моделювання побудовано структурну модель художньо-ментальної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, що включає: художньо-ментальну обізнаність, стереотипи художньо-сприйняття та емоційного реагування, здатність до якісного оцінювання виконавської інтерпретації творів та аргументованого судження, здатність до виконавського відтворення художньо-образних та смислових уявлень. Визначено критерії оцінювання розроблених компонентів: ментально-когнітивний, перцептивно-емоційний, інтерпретаційно-оцінювальний, виконавсько-творчий.

Ключові слова: методична компетентність, художня ментальність, художній образ, майбутні бакалаври музичного мистецтва, майбутні викладачі мистецьких дисциплін, виконавська підготовка, фортепіанна підготовка, інтерпретація, критерії оцінювання.

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва в контексті спеціальності та фахового навчання охоплює теоретичний, методичний, практичний та безпосередньо виконавський кластери. У процесі набуття вищої музичної освіти усі кластери взаємопов'язані. О.Рєброва застосовує феномен крос-навчальної мистецької інтеграції, визначає це як «...технологічний засіб, що дозволяв використовувати знання та досвід, отриманий в одних дисциплінах для більшої результативності засвоєння інших» на основі художньо-мисленнєвих процесів – «оперування образами, поняттями, здійснення образних репрезентацій, аналітичні операції, порівняння, метафоризація (О.Рєброва, 2017, с. 17).

Виконавська, зокрема, фортепіанна підготовка є домінуючим видом фахової підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, оскільки гру на фортепіано у тому або тому освітньому компоненті проходять всі здобувачі спеціальності 025 Музичне мистецтво/В5 Музичне мистецтво. Саме цей вид виконавської підготовки дозволяє набуті компетентності широкого функціонального

потенціалу. Йдеться не просто не лише про безпосереднє виконавство, а про такі аспекти, які формують творчу особистість майбутнього бакалавра музичного мистецтва з широким мистецько-освітнім кругозором, з умінням самостійно застосовувати набуті знання та виконавський у різноманітних умовах і практиках музично-просвітницької діяльності.

У дослідженні обрану таку компетентність, яка відповідає поставленим завданням. Це художньо-ментальна компетентність, яка поєднує як історично-стильові, музикологічні знання, психологічні аспекти виконавської творчості, здатність спиратися на художнє мислення, на художньо-емоційний досвід, відповідні йому репрезентації, на розуміння етнічних аспектів музичної культури. І весь цей комплекс системно та цілісно застосовувати в освітньому музичному процесі. У процесі фортепіанної підготовки формування художньо-ментальної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва не залежить виключно від технічної підготовки чи накопичення знань, а тісно пов'язане з культурою, сприйняттям мистецтва

взагалі і музики, зокрема, а також когнітивними і психічними властивостями особистості.

У сучасній практиці вищої музичної освіти фортепіанна підготовка зазвичай орієнтована на оволодіння технікою та результати виконання, а існуючі критерії оцінювання здебільшого зосереджуються на точності виконання, майстерності техніки та сценічному ефекті. Однак у багаторічній педагогічній практиці можна спостерігати, що навіть серед студентів із якісним технічним рівнем все ж існують відмінності щодо глибини розуміння та вираження музики, а також у стабільності виступів на сцені. Ці відмінності не можна пояснити лише технічними аспектами, вони більшою мірою пов'язані з психологічною структурою особистості музиканта-виконавця.

Слід також звернути увагу на феномен стереотипності сприйняття та інтерпретації творів музикантом-виконавцем у залежності від об'єктивних факторів. Особливо в міжкультурній музичній освіті шляхи формування розуміння музики в різних освітніх системах проявляються у відносно стабільних моделях художнього сприйняття та вираження учнів; такі моделі мають певну «шаблонність», але за своєю суттю це не є негативним фактором.

Вихід фортепіанної підготовки на роль чинника формування широкого художнього світогляду майбутнього спеціаліста зумовлює наукову рефлексію поетаного оволодіння здатністю застосування цього виду музичної спадщини в різноманітному спектрі педагогічних завдань. Зазначене є суголосним в опануванні художньою ментальністю як специфічним феноменом, властивістю мистецтва відображати картину світу певної епохи, певного народу, професійної спільноти тощо засобами мистецтва.

Огляд літератури. Дослідження в галузі музичної психології у галузі педагогіки показують, що навчання музиці є не лише процесом набуття навичок, а й інтеграційною діяльністю складних психологічних процесів, що охоплюють багато аспектів, таких як когнітивні процеси, емоції, мотивація та саморегуляція (Брайченко Т. Ф., 2021, Юник, Д., & Юник, Т. (2023), Смирнова, Т. (2021); Ю Янь, 2023). Водночас, важливими є актуалізовані проблеми широкого спектру впливу музики на психо-емоційний стан людини, що сьогодні розглядається в контексті ментального здоров'я особистості. Інший аспект торкається питання етнічної самобутності, національної культури, які відображено у мистецтві, зокрема і в музичних творах та в стилі їх інтерпретування. (Фан Фей, 2023)

Усі зазначені аспекти властиві процесам сприйняття та творення музики, зокрема, це яскраво виявляється саме на процесах емоційного реагування та намагання рефлексувати свої емоції. Останнє стимулює когнітивні процеси, розумове

ставлення, яке у подальшому формує досвід музичних образних репрезентацій (Ю Янь, 2023); Чжоу Є, 2020). Водночас, емоційне реагування розширює спектр вражень і стимулює відгук інших модусів. Отже, поступово формується художній досвід сприйняття творів на перетині синергії різних модусів, студенти-музиканти нерідко оцінюють музичний стиль та настрій на основі такого досвіду. Когнітивні процеси можуть і мають супроводжувати усі етапи сприйняття та емоційного оцінювання музичних/художніх творів. Це актуалізує проблематику ментальності в аспекті її потракування як типу мислення. Для виконавця-інтерпретатора дуже важливим є усвідомлення типу мислення композитора, стереотипів художньої свідомості в ту або ту епоху, стиль тощо. Проблема художньо-ментального досвіду широко розкрита в дослідженнях О.Ребрової (Реброва, 2023). Зокрема, дослідниця розкриває сутність і дає визначення таким поняттям, як: художня ментальність, художньо-ментальний досвід, художньо-творча ментальність (с.286,287).

Разом з тим, процес набуття такого досвіду починається з формування осмислення художньої ментальності як такої, що відбиває картину світу в усьому її розмаїтті, але починається з певних, необхідних підструктур: художньо-грамотності (Лю Цяньцян, 2010), художньої освіченості (Пань Шень, 2021) та такої якості як художньо-ментальна компетентність. Наукової рефлексії щодо цієї якості бракує.

Мета статті: розкрити сутність поняття художньо-ментальна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва та розробити структуру відповідної якості, яка проявляється та фіксується в процесі фортепіанної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Наукова новизна статті представлена визначеністю поняття «художньо-ментальна компетентність та побудовою теоретичної моделі її структури та критеріїв оцінювання.

Методологію дослідження склали: *поняттєвий аналіз* щодо сутності досліджуваного феномену та споріднених категорій; *класифікація* теоретичних положень щодо екстраполяції феномену художньої ментальності в структурний каркас професійних компетентностей майбутніх бакалаврів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки та *теоретичне моделювання* структури художньо-ментальної компетентності і критеріїв і показників оцінювання її елементів.

Результати та їх обговорення. У контексті музичної освіти «ментальність» не слід розуміти у вузькому сенсі як окремий психологічний процес, а розглядати як комплексну систему, що охоплює такі рівні, як когнітивний, емоційний, образний та культурний досвід. Таке розуміння дозволяє вийти за межі традиційної моделі навчання, зосередженої

на технічній підготовці, та розмістити вивчення музики в більш широких рамках психології творчої діяльності.

У нашому дослідженні художньо-ментальна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва – це професійна якість, яка характеризується здатністю особистості узагальнювати та застосовувати в освітньому і виробничому процесах сукупність накопиченої та осмисленої художньої інформації, що суголосна широкому колу ментальної проблематики, перцептивний досвід та емоційне реагування на художні образи на основі полімодальної синергії, що зумовлює активну творчу рефлексію функцій мистецьких творів та їх цілеспрямованого застосування в процесі музичного навчання. У дослідженні визнано домінуючий вид навчання – фортепіанна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Виходячи із визначення сутності та функціоналу художньо-ментальної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва було обговорено актуальність компонентів, які суголосні з таким компетентностями, які охоплюють широке коло художнього світогляду, мислення; типи мислення крізь призму свого мистецького фаху та інших чинників культурного, психологічного характеру; професійна здатність оцінювати як свої результати творчої діяльності, так і різноманітні творчі досягнення учнів, інших виконавців, здатність висловити судження та пояснити свої ставлення та тої або тої інтерпретації; здатність до власного відтворення образу на основі уявлення про його культурно-етнічне, художньо-стильове, жанрове походження. Ми виходили з того, що художня ментальність яке інтегрований феномен широкого змісту виконує певні функції в підготовці майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Наприклад, стосовно фортепіанної підготовки, як такої, що має найширше застосування в реаліях виробничого процесу, суголосна з художнім світоглядом, оскільки сам репертуар для фортепіано, його стилі і жанри, форми та образи охоплюють майже усі аспекти картини світу, відображені засобами мистецтва. Навіть, якщо образні уявлення втіленні в образотворчий твір, їх відлуння можна знайти й у фортепіанній літературі. Згадаємо відомі твори імпресіоністів Мане, Ренуара, Дега та інших та образи, які створював К.Дебюсі, М.Равель.

Жанри фортепіанних творів нерідко є наслідком бажання композиторів популяризувати якісь оперний твір. Згадаємо еволюцію жанру транскрипції, парафраз тощо.

Отже, будемо визначати вагому просвітницьку роль фортепіанного репертуару та його потенціал художньо-світоглядного характеру. Це буде для нас відправною крапкою для введення художньо-ментальної освіченості здобувачів. Феномен художньої освіченості саме в контексті

фортепіанної підготовки докладно розкрито в дисертації Пась Шена (2021). Дослідник художню освіченість розглядає в педагогічному контексті, відповідно до підготовки майбутніх викладачів фортепіано. У його трактування цей феномен є «...поліфункціональною інтегральною комплексною характеристикою особистості...», серед ознак цієї комплексності «...спрямованість на розширення і поглиблення знань у галузі художньої культури», що є основою подальшої виконавської інтерпретації твору саме в освітньому процесі через осмислення всіх його сукупних чинників виникнення. Окрім того такий аспект обізнаності щодо твору мистецтва спонукає на подальшу пошуково-пізнавальну активність, на орієнтацію в педагогічному потенціалі твору, зокрема «... і дієвості застосуванні у розв'язанні освітніх завдань художньо-естетичного змісту» (Пась Шен, 2021, с.3,4).. На основі зазначеного ми ввели компонент «художньо-ментальна обізнаність» у фортепіанній підготовці майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Обізнаність, з нашого погляду, передбачає більш глибоке знання, поінформованість у певній галузі, проблемі, ситуації тощо. Натомість, художня освіченість передбачає ширший обсяг знань та орієнтованості в певних галузях. Для нас цікавим є саме обізнаність в художньо-ментальних процесах, оскільки вони охоплюють нерідко саме психічні, інтелектуальні, емоційні властивості особистості, зокрема під час творчої діяльності.

Визначаючи такий компонент, ми розуміли його складно-структурованість. Важливо розуміти сутність феномену ментальності як такої, уявляти коло споріднених категорій, що позначають спільні явища. Наприклад, психологія нації і народів, професійний тип мислення, уявлення картини світу тощо. Окрім того, важливим аспектом є розуміння сутності прояву ментальності саме в творчості, зокрема, в мистецькій, виконавській. Якщо загальні знання про ментальність розширюють світогляд здобувачів освіти стосовно уявлень картини світу, типів мислення, національного характеру, професійних якостей сформованих в особистості, то обізнаність щодо художньої ментальності охоплює аспекти відображення усього зазначеного в мистецьких творах, в особливих засобах втілення художнього образу. Так, наприклад, знання щодо особливостей етнічних, національних рис надає змогу розуміти в творі образ саме через особливості засобів виразності. Національний аспект тут відіграє суттєве значення, бо він впливає на засоби виразності, а отже й на втілення їх в реальному звучанні. Уваги в цьому аспекті слугує дослідження Фан Фея (2023), присвячене етностильовим виконавських умінням майбутніх магістрів музичного мистецтва, які дослідник розглядає у більшості в аспекті фортепіанної підготовки здобувачів. Зазначений феномен як професійну

якість Фан Фей визначає як «...усвідомлене володіння майбутніми магістрами музичного мистецтва особливими етностильовими виконавськими прийомами та техніками гри, характерними для певної етнокультурної музично-виконавської традиції...» (Фан Фей, 2023, с. 6). Це одна з ознак цієї якості, воєна кореспондується саме з художньою ментальністю як основи такий умінь, оскільки до неї ще входить «... спроможність до емоційно-експресивної інтерпретації етностильових елементів музичного твору, здатність до екстраполяції в педагогічно-виконавську практику наявних знань про відмінності різнорідних етностильових елементів у музичному творі на тлі розуміння смислотворювальної та художньо-виражальної функцій етностильових елементів» (там саме).

На підставі зазначеного визначаємо два структурних елемента в компоненті художньо-ментальної обізнаності: знання щодо феномену ментальності та кола споріднених явищ; обізнаність щодо прояву ментальності в мистецькій творчості.

Відповідно до завдань дослідження і в межах цієї статті обираємо критерії і показники оцінювання кожного компонента та його елементів. Цей теоретичний аспект дослідження ґрунтувався на методі теоретичного моделювання та узагальнення власного практичного та викладацького досвіду за результатами спостереження. Задля оцінювання першого компоненту було обрано *ментально-когнітивний критерій з показниками*: ступінь обізнаності щодо феномену ментальності; ступінь розуміння особливостей ментальності в мистецькій творчості та її поліфункціональності.

Оскільки художня ментальність особистості зв'язана з різними аспектами когніфікації, емоційного реагування, навіть емоційного інтелекту, зауважимо, що – це комплексна психологічна структура, що поступово формується в процесі художньої практики та виявляється як інтегрована система когнітивного розуміння, емоцій, уяви, сприйняття та вираження засобами мистецтва, зокрема, й музичного. У контексті фортепіанної підготовки важливим є художнє мислення. Воно проявляється як під час сприйняття твору (художньо-творча перцепція), так і в процесі його розуміння, оцінювання та інтерпретації.

Художнє мислення зв'язано з відповідним типом свідомості. Формування художньо-психологічних здібностей і здатностей до такого мислення у процесі фортепіанної підготовки має системний та ієрархічний характер, а психологічна зона ментальності є найосновнішим та найважливішим елементом у свідомості музиканта. Вона проявляється не лише у володінні відповідними знаннями (перший компонент), а й у здатності індивіда інтегрувати психологічні процеси в художнє розуміння та практику.

По-перше, гра на фортепіано – це не пасивне відтворення зовнішніх звуків, а внутрішній процес моделювання, що ґрунтується на розумінні виконавцем музичної структури, емоційного розвитку та стилістичних особливостей. Внутрішній слух дозволяє виконавцю на етапі підготовки до виконання попередньо сформувані уявлення музичної форми, смислу ще до фактичного звучання, тим самим підвищуючи цілеспрямованість та узгодженість виконавського висловлювання.

По-друге, емоційний аспект музики також займає центральне місце серед психічних явищ. Патрік Н. Юсліні (Patrik N. Juslin, 2019) зазначав, що музика не є простим «вираженням емоцій», а через певну структуру викликає у слухача емоційний досвід. Тому слухач повинен розуміти наступне: яким чином музика викликає емоції за допомогою ритму, гармонії та динаміки; яким чином індивідуальний емоційний досвід впливає на розуміння музики; яким чином емоційний досвід, у свою чергу, впливає на рішення щодо виконання.

Нарешті, культура становить важливий вимір психічних явищ: музика не є повністю внутрішньою властивістю самого твору, а генерується в різних культурах. Наприклад, розуміння одного й того ж музичного образу може бути відображено такими засобами виразності, які відбивають культурний контекст. Тому майбутні бакалаври музики повинні володіти когнітивними здібностями, що дозволяють сприймати «багатогранність» музичного змісту.

Саме сприйняття є другим компонентом, на який ми звертаємо увагу в контексті побудови структури художньо-ментальної компетентності. Відповідно до визнаних особливостей ментальності як типу мислення, її ознакою є певні стереотипи сприйняття явищ та певним чином передбачуване реагування на них.

Стереотипи сприйняття зумовлені традиціями, культурними цінностями, середовищем виховання і навчання. Отже, наявність певних стереотипів абсолютно визначний аспект художньої ментальності. Китаєць буде сприймати червоний колір як ознаку радості, свята, представник іншої культури може сприймати його як символ боротьби.

З огляду на зазначене, вводимо в структуру художньо-ментальної компетентності другий компонент – *стереотипи художньо-сприйняття та емоційного реагування*. Його структурні елементи: орієнтація в типових та загальноновизнаних трактувань мистецьких явищ; адекватність емоційного реагування на сприймання художніх образів (особистісна та полікультурна проєкція). Відповідно до завдань дослідження враховуємо особливості компонента і його структури і обираємо критерій і показники оцінювання другого компонента. Отже, критерієм доцільно обрати такий, що оцінює як перцептивно-оцінний бік стереотипності сприйняття,

так й емоційно-реактивну. Цьому відповідатиме перцептивно-емоційний критерій, з такими показниками: міра адекватності сприйняття художніх образів на основі розуміння атрибутів мови мистецтва; відповідність емоційного реагування та відчуття художніх образів твору відповідно до його культурної належності.

Стереотипи сприйняття та емоційного реагування на твір з погляду на формування компетентної особистості музиканта, майбутнього викладача музичних дисциплін важливо враховувати його здатність до якісного та адекватного, об'єктивного оцінювання виконання творів. Оцінка інтерпретації виконання нерідко зумовлено суб'єктивним ставленням, власними уявленнями, а також внутрішнім порівнянням з власними можливостями виконати твір та певним чином інтерпретувати образ. Цей процес неможна повністю викреслити, він є реальним. Але професійна здатність адекватно оцінити виконавську інтерпретацію або виконати інші завдання художньо-викладацького характеру – є процесом ментального характеру. Це пояснюється позасвідомими реакціями, накопиченими художньо-образними репрезентаціями. Водночас, уникнути перебільшеного суб'єктивізму можна на основі аргументованих суджень і пояснень. Для цього у дослідженні введено третій компонент – *здатність до якісного оцінювання виконавської інтерпретації та аргументованого судження*. Структурними елементами цього компонента визнано: підготовленість до оцінювання та самооцінювання виконаного твору; наявність досвіду визначати критерії оцінювання та аргументувати свої судження. Критерієм оцінювання такого компонента визначено *інтерпретаційно-оцінювальний* з показниками: здатність адекватного оцінювання виконавської інтерпретації твору; здатність пояснювати та аргументувати свою оцінку судження.

Художньо-ментальна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва виявляється також у здатності до самостійної якісної інтерпретації творів. Цей процес є аналітичним, зв'язаним із закономірностями герменевтики, герменевтичного кола, так і творчим. Накопичений досвід художньо-образних репрезентацій, досвід спілкування прямого та опосередкованого з музичними творами та з приводу музичних творів впливає на позасвідомі процеси, які дозволяють вже на інтуїтивному рівні виявляти творче ставлення до образу та його втілювати у власному виконавстві. Відповідно до цього під час інтерпретації твору виявляється феномен власної ідентифікації, творчого самовираження саме через те, як і яким чином втілюються художні уявлення та їх смисловий зміст. На першому етапі це може бути цілком спонтанний процес, «за бажанням», за власними інтенціями щодо виконавського втілення образу. Але процес глибинної роботи над твором, розкриття для

себе його широкого поліфункціонального потенціалу, вдосконалює саму особистість. Отже, вже на етапі опрацювання, якій є довготривалим, актуалізується синергія того «як чую і бажаю» з тим «який контекст і яка сутність». Останній третій етап – є результатом матеріалізації цієї синергії в завершеному цілісному потрактуванні художнього образу та його публічного виступу.

Міхалі Чікцентміхайі (Mihaly Csikszentmihalyi, 2014) називав це «станом потоку», що коли виконавець перебуває у стані високої зосередженості та емоційної залученості, його виступ зазвичай є більш цілісним та виразним, що дозволяє досягти найкращого результату.

Девід С. Розен та Джон Коуніос (Rosen, D. S., & Kounios, J. (2024)) також вказували на феномен творчого потоку, коли вже є досвід і здатність відключити точний самоконтроль та надмірне самоствердження.

На основі обговорення цієї позиції було введено четвертий компонент – *здатність до виконавського відтворення художньо-образних та смислових уявлень*. Елементами такого компонента визначено: сформованість досвіду художньо-образних і смислових уявлень; уміння реалізувати інтенції творчого самовираження, відтворити сформовані відчуття та пояснення під час виконавської інтерпретації. Критерієм оцінювання четвертого компонента визначено – *виконавсько-творчий*, з показниками: ступінь сформованості художньо-образних репрезентацій як чинників створення концепції виконавської виконавської інтерпретації; активність виконавсько-творчого самовираження в поєднанні з об'єктивацією художньо-ментального потенціалу музичних творів.

Висновки і перспектива подальших досліджень. Таким чином, застосування методу теоретичного моделювання побудовано компонентну структуру художньо-ментальної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, що складається з чотирьох компонентів, кожний з яких містить по два структурних елемента. До теоретичної моделі також додано критерії, за допомогою яких оцінюється відповідний компонент, а також показники, за допомогою яких оцінюються розроблені елементи.

Перший компонент: художньо-ментальна обізнаність (знання щодо феномену ментальності та кола споріднених явищ; обізнаність щодо прояву ментальності в мистецькій творчості), оцінюється *ментально-когнітивний критерій* (показники: ступінь обізнаності щодо феномену ментальності; ступінь розуміння особливостей ментальності в мистецькій творчості та її поліфункціональності).

Другий компонент: стереотипи художньо-сприйняття та емоційного реагування (елементи: орієнтація в типових та загальноновизнаних потрактувань мистецьких явищ; адекватність емоційного

реагування на сприймання художніх образів (особистісна та полікультурна проєкція)), критерій оцінювання – перцептивно-емоційний (показники: міра адекватності сприйняття художніх образів на основі розуміння атрибутів мови мистецтва; відповідність емоційного реагування та відчуття художніх образів твору відповідно до його культурної належності).

Третій компонент: *здатність до якісного оцінювання виконавської інтерпретації та аргументованого судження* (елементи: підготовленість до оцінювання та самооцінювання виконаного твору; наявність досвіду визначати критерії оцінювання та аргументувати свої судження), критерій оцінювання – *інтерпретаційно-оцінювальний* (показники: здатність адекватного оцінювання виконавської інтерпретації твору; здатність пояснювати та аргументувати свою оцінку судження)

Четвертий компонент: *здатність до виконавського відтворення художньо-образних та смислових уявлень* (елементи: сформованість досвіду художньо-образних і смислових уявлень; уміння реалізувати інтенції творчого самовираження, відтворити сформовані відчуття та пояснення під час виконавської інтерпретації), критерій оцінювання – *виконавсько-творчий* (показники: ступінь сформованості художньо-образних репрезентацій як чинників створення концепції виконавської виконавської інтерпретації; активність виконавсько-творчого самовираження в поєднанні з об'єктивацією художньо-ментального потенціалу музичних творів).

У подальшому буде розкрито зміст методики формування художньо-ментальної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Браиченко, Т. Ф. (2021). Музична діяльність у психолого-педагогічному ракурсі: аналіз праць початку XXI століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 1*. С. 118-124. DOI 10.32461/2226-3209.1.2021.229570.
2. Лю, Цяньцян. (2010). *Формування художньої компетентності майбутніх учителів музики і хореографії в педагогічних університетах України і Китаю*. (Дис. канд. пед. наук). Київ.
3. Пань Шен. (2021). *Методика формування художньо-педагогічної освіченості майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки* (Дис. доктора філософії). Одеса. ПНПУ імені К.Д.Ушинського.
4. Реброва, О. Є. (2017). Крос-навчальна інтеграція когнітивних процесів у виконавському досвіді майбутніх учителів хореографічних та музичних дисциплін. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова,

Вип. 22 (27), ч. 1. С. 12-19. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/4399>

5. Реброва, О. (2023). *Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проєкції педагогіки мистецтва: [монографія]*. Друге видання, перероб. і доп. Суми, ФОП Цьома С.П., 310 с. DOI: <https://doi.org/10.24195/Rebrova2023>

6. Смирнова, Т. (2021). *Музична педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб.* / Харків: Лідер. 180 с. <https://repo.num.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/5bb315fc-6e5e-49f1-9fe3-329002f07605/content>

7. Фан, Фей. (2023). *Формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом*. (Дис. доктора філософії). Одеса. ПНПУ імені К.Д.Ушинського.

8. Юник, Д., & Юник, Т. (2023) Підготовленість концертної програми як детермінанта виконавської надійності музиканта-інтерпретатора у сценічній діяльності. *Часопис Національної музичної академії України, №1(58)*. С.43-66. DOI: 10.31318/2414-052X.1(58).2023.284757

9. Ю, Янь. (2023). *Формування художньо-образних репрезентацій майбутніх бакалаврів музичного мистецтва засобами фортепіанних програмних творів* (Дис. доктора філософії). Одеса.

10. Juslin, Patrik N., *Musical Emotions Explained: Unlocking the Secrets of Musical Affect* (Oxford, 2019; online edn, Oxford Academic, 23 May 2019), <https://doi.org/10.1093/oso/9780198753421.001.0001>

11. Csikszentmihalyi, M. (2014). *Applications of flow in human development and education: The collected works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Springer Science + Business Media. <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9094-9>.

12. Rosen, D. S., & Kounios, J. (2024). How to Reach a Creative «Flow State»: Both expertise and the ability to release one's control can help people enter a state of effortless attention. *Scientific American*, 331(3), 66. <https://doi.org/10.1038/scientificamerican102024-2TfOukV5S6tCUEPGzQclrl>

REFERENCES

1. Braichenko, T. F. (2021). Muzychna diialnist u psykholoho-pedahohichnomu rakursi: analiz prats pochatku XXI stolittia [Musical activity in a psychological and pedagogical perspective: analysis of works of the early 21st century]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, (1), 118-124. DOI 10.32461/2226-3209.1.2021.229570.
2. Liu, Qianqian. (2010). Formuvannia khudozhnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv muzyky i khoreohrafii v pedahohichnykh universytetakh Ukrainy i Kytaiu [Formation of artistic competence of future music and choreography teachers in pedagogical universities of Ukraine and China] (Dys. kand. ped. nauk). Kyiv.
3. Pan, Shen. (2021). Metodyka formuvannia khudozhno-pedahohichnoi osvichenosti maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi fortepiannoi pidhovtovky [Methodology of forming artistic and pedagogical education of future music art teachers in the process of piano training] (Dys. doktora filosofii). Odesa. PNPUI imeni K. D. Ushynskoho.

4. Rebrova, O. Ye. (2017). Kros-navchalna inteht-ratsiia kohnityvnykh protsesiv u vykonavskomu dosvidi maibutnikh uchyteliv khoreohrafichnykh ta muzychnykh dystsyplin [Cross-learning integration of cognitive processes in the performance experience of future teachers of choreographic and musical disciplines]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 14: Teoriiia i metodyka mystetskoi osvity*, 22(27), ch. 1, 12-19.

5. Rebrova, O. (2023). Teoretychne doslidzhennia khudozhno-mentalnoho dosvidu v proiektcii pedahohiky mystetstva [Theoretical research of artistic-mental experience in the projection of art pedagogy]: [monohrafiia]. (2-he vyd.). Sumy: FOP Tsioma S. P. DOI: 10.24195/Rebrova2023.

6. Smyrnova, T. (2021). Muzychna pedahohika i psykholohiia vyshchoi shkoly [Music pedagogy and psychology of higher education]: navch. posib. Kharkiv: Lider.

7. Fan, Fei. (2023). Formuvannia etnostylovykh vykonavskykh umin maibutnikh mahistriv muzychnoho mystetstva za khudozhno-hermenevtychnym pidkholdom [Formation of ethno-stylistic performance skills of future masters of musical art according to the artistic-hermeneutic approach] (Dys. doktora filosofii). Odesa. PNU imeni K. D. Ushynskoho.

8. Yunyk, D., & Yunyk, T. (2023). Pidhotovlenist kontsertnoi prohramy yak determinanta vykonavskoi

nadiinosti muzykhanta-interpretatora u stsenichnii diialnosti [Preparedness of a concert program as a determinant of performance reliability of a musician-interpretor in stage activity]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*, 1(58), 43-66. DOI: 10.31318/2414-052X.1(58).2023.284757.

9. Yu, Yan. (2023). Formuvannia khudozhno-obraznykh reprezentatsii maibutnikh bakalavriv muzychnoho mystetstva zasobamy fortepiannykh prohramnykh tvoriv [Formation of artistic-imaginative representations of future bachelors of musical art by means of piano program works] (Dys. doktora filosofii). Odesa. PNU imeni K. D. Ushynskoho.

10. Juslin, Patrik N., *Musical Emotions Explained: Unlocking the Secrets of Musical Affect* (Oxford, 2019; online edn, Oxford Academic, 23 May 2019), <https://doi.org/10.1093/oso/9780198753421.001.0001>

11. Csikszentmihalyi, M. (2014). *Applications of flow in human development and education: The collected works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Springer Science + Business Media. <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9094-9>.

12. Rosen, D. S., & Kounios, J. (2024). How to Reach a Creative «Flow State»: Both expertise and the ability to release one's control can help people enter a state of effortless attention. *Scientific American*, 331(3), 66. <https://doi.org/10.1038/scientificamerican102024-2TfOukV5S6tCUEPGzQclrl>

Component structure of artistic-mental competence in future bachelors of musical arts and criteria for its assessment

Shao Qi
Postgraduate Student
State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»
ORCID: 0009-0005-5117-9105

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

In the context of modern music education, the competence-based approach has become increasingly relevant, driving the development of methodical competence in future arts teachers. The existence of the Professional Standard for "Arts School Teacher" (by discipline types, 2022) requires educators to perform a range of professional functions and possess specific competencies. This study focuses on Function B: Participation in the organization of the educational process and methodical support of teaching. Under this function, key competencies gain particular importance, such as the ability to develop, adapt, and synthesize teaching materials, as well as the ability to share personal experience and communicate effectively with colleagues and students within a collective. Considering the educational standard for "Musical Arts" (2019), attention is directed toward achieving program learning outcomes of a methodical nature, specifically the use of teaching methods and techniques in musical disciplines and pedagogical activities. The expansion of functions and types of educational activities for future Bachelors of Musical Arts has highlighted the need to develop competencies with multifunctional potential. In this research, artistic-mental competence is identified as one such multifaceted quality.

The aim of the article is to reveal the component structure of the multifunctional artistic-mental competence of future Bachelors of Musical Arts and to develop criteria and indicators for its assessment. Artistic-mental competence is presented as the foundation of performance training, serving as a key mediator between the understanding of music and performance practice. Using the methods of systems analysis and theoretical modeling, a structural model of artistic-mental competence for future Bachelors of Musical Arts has been constructed. It includes: artistic-mental awareness; stereotypes of artistic perception and emotional response; the ability to qualitatively evaluate the performance interpretation of works and provide reasoned judgment; and the ability to performatively reproduce artistic-imaginative and semantic concepts. Evaluation criteria for the developed components have been defined: mental-cognitive, perceptive-emotional, interpretative-evaluative, and performance-creative.

Keywords: methodical competence, artistic mentality, artistic image, future Bachelors of Musical Arts, future teachers of artistic disciplines, performance training, piano training, interpretation, evaluation criteria.